

Rom 7, 9

9: Jeg levde en gang uten lov, men da budet kom, ble synden vekket opp til liv, og jeg døde*.

[* Rosenius har valgt å slutte vers 9 slik, fordi han finner det mest naturlig for sammenhengen. Slik finner vi det også i andre bibler, bl. a. Den Nye King James, mens vi kanskje mest er vant med at det er v. 10 som begynner med dette at "jeg døde".]

Her taler Paulus om to forskjellige tidsepoker i hans indre liv, begge før han fikk nådelivet. I likhet med alle andre Guds barn har han opplevd tre åndelige epoker: Den første, da han "levde uten lov"; et naturlig liv som selvsikker og syndig. Da "var synden død". Den sov, og vi kjente den ikke. Den andre, "da budet kom" i hans indre, vekte synden opp og satte den i virksomhet, så "han døde". Den tredje, da han "lever i tro på Guds Sønn"*. Da lever Kristus i ham, og er hans tro og hans helliggjorte liv.

[* Det er verd å merke seg at i COR's bibel - som også i andre - heter det "lever jeg i Guds Sønn tro".]

Jeg levde en gang uten lov. Her ser apostelen tilbake på den første av disse tre epokene. Den tiden skildrer han med at "jeg levde en gang uten lov, og da levde jeg". Det er dette som er meningen. For uttrykket "jeg levde" betyr ikke bare at jeg var til, jeg eksisterte. Men etter grunnteksten og sammenhengen ligger det klart utheving/trykk på ordet, og må oppfattes som motsetningen til det som verset avslutter med: "jeg døde". Vi merker samme forhold i hans omtale av synden. Når det gjelder den første epoken, når han levde uten lov, sier han at da "var synden død" (v. 8). Og videre, da budet kom "ble synden vekket opp til liv". Når jeg levde uten lov, da var synden død. Og når synden ved budet ble levende, da døde jeg. Det er dette apostelen forkynner.

Gjennom alt sammen er det lett å forstå hva det betyr når han sier at han "levde", når han var uten lov. Ikke bare at: Jeg var meg ikke bevisst døden som ventet meg, og helt fremmed for at der var en dødsdom som var avsagt over meg, på grunn av synden. Men også: I det moralsk høyverdige livet jeg levde, var jeg selvstendig og sterk, og hadde all mulig forventning til at ved egen innsats skulle jeg oppnå evig liv. Jeg var i stand til å gjennomføre det jeg ville, det som krevdes - trodde jeg. Loven hadde ennå ikke "drept meg" (v. 11). At dette er meningen med uttrykket "jeg levde", det forstår vi fordi Paulus her taler om det livet han levde "uten lov". At han da "levde" kan ikke vise til et liv i vanlig; legemlig, åndelig eller evig forstand. For det legemlige livet hadde han også under loven. Og det kunne langt fra menes det åndelige eller evige livet, når han samtidig sier han var "uten lov". Det kan heller ikke menes et livlig syndens og lystenes liv. For han sier tvert imot at da "var synden død". Så gjenstår bare den tolkingen vi allerede har gitt. Her menes dette selvtilfredse, moralske livet, hvor ens egen kraft ikke er knust. Det var altså hans egenrettferdige og selvvirksomme JEG som levde. For det er dette som dødes ved loven.

På denne måten var det "jeg levde", da jeg var "uten lov", sier Paulus. Jeg var jo på ingen måte uten noen ytre kjennskap til loven -, men jeg var uten dens indre arbeide og kraft i samvittigheten. Jeg levde uten det sanne kjennskapet til lovens åndelige krav, og uten å ha opplevd hvordan den møter vår natur. Jeg sov. Jeg kjente ikke synden og Guds vrede over den. Derfor levde jeg selvsikker i egen kraft som ikke var brutt ned. Helt ukjent med den forskrekkelse og avmakt som den rette syndserkjennelsen virker. Dette er lett å forstå, for vi opplever det daglig, alle sammen, og ser det

rundt oss. Vi ser hvordan alle mennesker er fulle av synd, og likevel lever hele verden i en sånn selvsikkerhet, som om de ikke bar på noe som helst vondt, men hadde det aller beste forhold til Gud og hans lov.

De kan ikke skjønne at noen behøver frykte for Gud og evig død, hvis de da ikke har gjort noe, ytre sett, forferdelig galt eller ubarmhjertig mot noen. De ser ikke at alle mennesker i seg selv er glad i verden. At de har sitt hjertes tilfredsstillelse i verdens ting (og som derfor er deres avguder). At de ikke først og fremst tenker på Gud, ha samfunn med ham, taler med Gud og om Gud, og aller helst vil tjene ham, - det bekymrer dem ingen ting. De skjønner ikke at dette betyr at de ikke elsker Gud. De sier: En kan vel ennå elske Gud, selv om en ikke stadig vekk har samfunn med ham, eller er opptatt med det som tilhører ham. Og, en kan vel ennå være en god kristen, selv om en ikke holder Guds lov (og altså elsker synden mer enn Gud), eller selv om det kan være et og annet menneske en har imot (og altså lever i hat).

På denne måten trøster verden seg, og frykter knapt et øyeblikk for helvete. Samtidig som de lever ugudelig, med hjertet fullt av avguder, med syndige lyster og begjær. Men i en slik tilstand kan ofte syndens lyster være ganske stille i vår natur, slik at dette sovende mennesket ikke har noe problem med å leve et kristelig og fint liv. Det er dette Paulus sier her: "uten lov er synden død". Da var synden ikke opptatt med å friste meg, når den ikke møtte noen motstand.

Men da budet kom, ble synden vekket opp til liv. "Da budet kom", dvs. når dens hellige tyngde og sanne mening traff min sjel. Når jeg så at Den Hellige Gud forbød selve begjæret etter det som er forbudt i loven. Apostelen hadde i sannhet hørt og lært budenes ordlyd. Men de hadde ikke fått talt til hans samvittighet med sitt innerste budskap. Og bare så dypt som en kjenner lovens krav og tyngde i samvittigheten, bare så dypt kjenner vi synden. Alle mennesker kjenner til en viss grad at de er syndere. Men her lærer apostelen, som vi også tidligere har sett, at det ikke er noe menneske som kjenner syndens rot og herskende makt over vår natur, før de lærer å kjenne det syndige begjæret og dets makt. Og dette kjennskapet til begjæret er det ikke noe menneske som har, før det blir vekket opp fra syndesøvnen, og budet med guddommelig tyngde får angripe, anklage og fordømme alt vanhellig i deg. En slik erfaring er det Paulus sikter til med ordene "da budet kom".

Da lærte han å kjenne synden. Ikke bare alle dens fangarmer som griper over alt i oss; i vår forstand, i viljen og innbilningskraften. Ja, i vårt syn og hørsel, våre ord og gjerninger. Han lærte også, som sagt tidligere, å kjenne den makten synden hersker med over vår natur, som dermed er "solgt under synden", og "ikke bøyer seg inn under Guds lov, og har heller ikke evne til å gjøre det" (kap. 8: 7). Han så at mennesket står uten noen som helst mulighet til selv å gjøre seg fri fra syndens makt.

Dette lærer og tror vi aldri bare gjennom muntlig undervisning om hva ordet sier. Først når budet virker med Guds kraft så synden vekkes opp, og så det stakkars mennesket kjemper imot, men likevel bare utmattes og knuses, - da lærer vi det. Og dette er en helt nødvendig erfaring og lærdom. For først da kan mennesket få høre seg frelst gjennom budskapet om ham som for oss ble både rettferdighet og helliggjørelse (1Kor 1: 30). Dette er den salige hensikt og mål vår trofaste Gud har med loven, - selv om det begynner på denne besynderlige måten Paulus skildrer her: "Men da budet kom, ble synden vekket opp til liv."

"Synden ble vekket opp til liv". Av verset foran har vi allerede sett hva det betyr, at synden blir vekket opp når budet kom. Før dette var synden død, sier Paulus. Den holdt seg i det skjulte, stille og ubemerket så vi ikke kjente den. Men når budet kom, og begynte å virke med sin kraft, da vektet synden til nytt liv. Da "tok den anledning av budet og virket all slags ondt begjær i meg", sier Paulus. All den ondskap som var i hans natur, ble nå levende og reiste seg mot Guds bud. Det var selve begjæret til det loven forbød, og deretter fortvilelse og bitterhet rettet mot Gud. Likeså harme og

raseri mot mennesker, så igjen syndige begjær, så løgn og fusk. Til slutt blir dette stakkars mennesket redd og engstelig. Men det er umulig for ham å gjøre seg fri fra alt dette selv. Det er dette Paulus vitner om, når han sier: "da budet kom, våknet synden til live".

og jeg døde. Hva dette betyr, skjønner vi av motsetningen: Jeg levde, da jeg var uten lov. Sammenhengen er her klar og tydelig. Paulus stiller opp mot hverandre disse to tilstandene: Når jeg var uten lov, og synden var død, - da levde jeg. Men når budet kom, og synden ble levende, da døde jeg. Gjensidig forklarer de to tilstandene hverandre. Uttrykket "Jeg levde" (når jeg var uten lov), kan ikke bare bety en overbevisning, en innbilning om at en skal nok en gang oppnå evig liv. Det må også innebære følgene av en slik overbevisning, nemlig mot og kraft til å arbeide på sin egen rettferdighet. Tilsvarende må da også uttrykket "og jeg døde" bety at jeg gjennom loven ikke bare fratras min innbilning om at jeg har det evige liv, og blir overbevist om min dødsdom. Men at jeg også opplever syndens utbrudd og kraft og mister min innbilte kraft og troen på meg selv. Mitt selvvirkosomme "jeg" døde.

For å forstå dette uttrykket vi nå taler om, må vi tenke etter hva apostelen har sagt tidligere, om at det var ikke bare budet: "Du skal ikke begjære", som lærte ham å kjenne synden. Det var også den bitre opplevelsen av at synden bare ble vekket opp gjennom loven, og vekke all slags begjær i ham. Det var denne erfaringen som avgjorde resultatet: "jeg døde". Derfor er det bare gitt en halv forklaring av dette uttrykket: "jeg døde", hvis det utlegges slik: Jeg ble overbevist om min dødsdom. For dette er bare den ene siden av det Paulus har villet ha fram. Det han spesielt har talt om, er hvordan det oppleves. Om lovens utmattende arbeid, det at den vakte synden til live. Vi må ikke overse denne sammenhengen: Når synden levde opp, da døde jeg. Det skjedde ikke ved at jeg bare fikk høre budets ordlyd, og ble klar over hvor syndig begjæret er.

Betydning av uttrykket: "jeg døde" kan derfor mer fullstendig uttrykkes slik: Gjennom budet: "Du skal ikke begjære", ble jeg først overbevist om at jeg på tross av all min gjerningsrettferdighet var dømt som synder. Og dermed dømt til døden, fordi jeg ikke selv kunne frigjøre meg fra begjæret. For det andre: Syndens liv og utslag, og begjærene som bare tiltok jo mer loven talte til meg, utmattet meg og gjorde meg fullstendig rådløs, avmektig og tilintetgjort. Først nå var det fullstendig slutt på selvsikkerheten og min egen kraft. Nå var det slutt på at "jeg" kunne bidra med noe som helst til min frelse. Mitt aktive "jeg" hadde dødd. Det var utmattet i samme grad som synden ble levende gjennom loven. Nå innså jeg endelig at jeg var fortapt! Det er dette som her heter: "jeg døde". Det som da skjer kan også ofte være at utmattede sjeler opplever en viss død, rent følelsesmessig. Etter å ha strevet, bedt og arbeidet for å overvinne det onde, og så alt viser seg å være forgjeves, så gir de seg over til en død avmakt. Et uttrykk for en konkurs på alt de selv kan utrette. Og akkurat fordi denne følelsesmessige død er et resultat av en konkurs på alt eget strev, så kommer den så visst også inn under den død Paulus taler om her. For hovedsaken i det hele er jo at menneskene gjennom loven lærer å oppgi seg selv, og alt de kan bidra med til sin frelse.

Så har vi nå sett hvordan Paulus først en tid levde "uten lov", uten dens arbeide på samvittigheten. Da var "synden død". Den skjulte seg, gav seg ikke til kjenne. Da "levde han", sterk i en gjerningsrettferdighet som ikke var brutt ned, og totalt ukjent med den dødsdommen som hang over ham. Deretter så vi hvordan det kom en ny tid i hans liv, "da budet kom" og loven traff ham med liv og kraft i hans indre. Den angrep og fordømte begjæret. Men det virket bare all slags begjær i ham, så han til sist gav opp all sin egen rettferdighet og bare så døden i øynene. Nå var han endelig rådløs og avkledd alt.

Over hvor lang tid denne Paulus' gjerningsrettferdighet (dette: "jeg levde en gang uten lov") strakk seg, har vi ingen konkret opplysning om. Men vi kan være helt sikre på at han levde ikke hele sitt liv

som fariseer uten at lovens krav uroet hans samvittighet. Den andre tidsepoken, da han kjente begjæret og dødens brodd, varte helt sikkert mer enn de tre dagene han lå stille, etter å være slått ned på veien til Damaskus. Dette at han "gikk langt utover det mange av de samtidige i hans folk gjorde", at han hadde "fått nøye opplæring i fedrenes lov" og "var nidkjær for Gud" (Gal 1: 14, Apg 22: 3), kan gjerne ha vært en tidlig virkning av at en indre ild var begynt å brenne i samvittigheten hans. Men ennå mer er hans nidkjærhet i å forfølge menigheten et vitnesbyrd om at han da dette foregikk, ikke var helt ubesværet og upåvirket av lovens brodd.

For det er en kjensgjerning at mennesker som blir svært oppbrakt over å høre sannheten, ikke er så likegyldig og sikker på sin egen sak, som den som likegyldig lar forkynnelsen av sannheten gå inn det ene øret og ut det andre. Selv den feberaktige fiendtligheten vitner om en indre uro. Ser vi på når Jesus taler til Saulus, der han ligger slått ned av det himmelske lyset og røsten, og sier: "det blir hardt for deg å stampe mot broddene", så er det stor grunn til å tro at disse "broddene" var budet som allerede lenge kan ha arbeidet i samvittigheten hans. Tar vi så det med som vi nettopp har sagt, at overdreven aggresjon overfor sannheten, vitner om en indre uro, så er det høyst sannsynlig at Herren Kristus med disse ordene vil si: Saul, Saul! Jeg kjenner den dypeste grunnen til din fiendtlighet. Av min, og mine vitners åndelige utlegning av loven har du blitt uroet i din egenrettferdighet. Du har fått brodder i din samvittighet. De forsøker du å nedkjempe gjennom din forfølgelse, osv. For vi skal ikke glemme at det var nettopp Kristus som ved sin åndelige utleggelse av loven (f. eks. Mat 5: 20-48) hadde uroet fariseerne, hadde gitt dem et stikk i samvittigheten og revet deres rettferdighetsdrakt i stykker. Disse "broddene" var uten tvil "dødens brodd", synden og loven (1Kor 15: 56).

Vi hadde sikkert gjort fariseeren Paulus urett, hvis vi hadde likestilt ham med den som stod i templet og var glad han ikke var som røvere og mordere, og som hadde sin rettferdighet i sine faster og sitt tiende. Nei, det står at "det stakk dem dypt i hjertet" (blant "dem" var også Paulus) da de hørte Stenfanus' anklage: "Dere som har mottatt loven ved englers anvisning og ikke har holdt den" (Apg 7: 53-58). Denne uttalelsen stakk ham altså i hjertet, i åpne sår. Han hadde sikkert allerede forstått, i alle fall noe, av at loven var åndelig og krevde fullkommen kjærlighet og renhet. Men han forsøkte hele tiden å unngå lovbroddenes dødsstikk. For "dø" ville han slett ikke. Med nye plaster av egen rettferdighet forsøkte han hver gang å lege sårene. Mao. nedtone lovens anklager, og undertvinge synden i ham. Men loven trengte seg mer og mer inn på ham, og vekke stadig opp mer begjær i ham. Den ene frukt for døden etter den andre vektet i ham (v. 5).

Det var et drepende liv innved døren til helvete, - og likevel døde ikke fariseeren som var såret til blods, før et lys fra himmelen strålte om ham på veien til Damaskus. "Da kastet loven ham til jorden" sier Luther. Da oppdaget han endelig at han kunne ikke "stampe mot broddene" lenger. "Jeg døde" sier han selv. Så lå han der fortapt. Og nå ble han frelst av bare nåde.